

Használati Útmutató a Filmtár Adatbázishoz

A Filmtár Adatbázis tartalma és készítésének előzményei

1. Az MTA Zenetudományi Intézet Néptánc Archívuma négy fő dokumentum csoportból áll: a táncfelvételeket tartalmazó Filmtárból, az állóképek Fotótárból, a helyszíni és a feldolgozó munka feljegyzéseit őrző Kézirattárból, valamint a táncokról Lábán-kinetográfiával készített tánclejegyzéseket nyilvántartó Táncírás-tárból.
2. A Néptánc Archívum dokumentum csoportjaiból két adatbázis keretrendszere készült el: a legnagyobb érdeklődésre számot tartó **Filmtár Adatbázis**, valamint az ott közreadott táncok egyes lejegyzett motívumaiból összeállított **Motívumtár Adatbázis**. A két adatbázis átjárható és tartalmilag egymáshoz kapcsolódik.
3. A közreadás első lépéseként a Filmtár 16 mm-es, zömében fekete-fehér archív filmjeiből 255 részletet válogattunk ki. Egy-egy filmrészleten az előadók számától és a tánc típusától függően egy vagy több táncfolyamatot találhatunk. Táncfolyamatnak egy táncos, egy pár, vagy egy unisono csoport táncát tekintjük.
4. A táncfolyamatok válogatását kettős szempont vezette: adjanak reprezentatív keresztmetszetet a magyar néptáncok Martin György által meghatározott típusairól és dialektusairól, egyben a minta legyen közszolgálati, így támogassa a néptánc bármely szintű oktatását. Az itt közreadott anyagot Farkas Zoltán Battyu, Lévai Péter és Ratkó Lujza válogatta.
5. Egy-egy filmrészlet a táncot a legelső rögzített pillanattól addig tartalmazza, ameddig a táncos (vagy táncosok) meg nem áll(nak), vagy a felvétel megszakad.
6. A **Filmtár Adatbázis** tervezésének és elkészítésének munkálatait Fügedi János vezette. A tár adatszerkezetének kialakításában részt vett Felföldi László, Karácsony Zoltán és Pálfy Gyula.
7. Az adatbázis programozási feladatait Kemecsei Zsolt végezte, valamint ugyancsak ő tervezte meg és készítette el az adatbázis megjelenési formáját.
8. A **Filmtár Adatbázist** adatokkal Fügedi János, Karácsony Zoltán és Pálfy Gyula töltötte fel.
9. A filmek digitalizálása részben a Magyar Filmlaborban, részben az MTA Zenetudományi Intézetében készült.
10. Az itt megjelenő adatbázis digitalizálási és egyéb kapcsolatos munkáit az MTA Zenetudományi Intézete támogatta.
11. A **Filmtár Adatbázis** közcélú, a filmes dokumentumok szabadon megtekinthetők és az MTA Zenetudományi Intézet serveréről letölthetők.
12. Mind a **Filmtár Adatbázis** egészét mint gyűjteményt, mind a gyűjtemény egyes elemeit a szerzői jog védi. A további közreadás és felhasználás jogát az MTA Zenetudományi Intézete fenntartja, illetve engedélyéhez köti.

A Filmtár Adatbázis felépítése

1. Az adatbázis egy-egy képernyőre helyezett oldalán legfeljebb 5 sorban jelennek meg a táncfolyamatok adatai. Az 5 sor az adatbázis egy oldalát jelenti.
2. A megjelenő sorok közül egyet az első oszlop aláhúzott sorszámaúra kattintva jelölhetünk ki. Az alábbi ábra példája szerint a 2. sort jelöltük ki, visszajelzésként a sor sötét színre váltott.
3. A sorok egy-egy táncfolyamat legfontosabb adatait mutatják: a leltári számát, a tánc nevét, a tánc származási helységét, valamint előadójának (vagy előadóinak) nevét. A sor utolsó oszlopában elhelyezett képre kattintva a filmrészlet lejátszása indítható el.

	<u>Lelt.szám:</u>	<u>Táncnév:</u>	<u>Helység:</u>	Előadó(k):	Filmlejátszás:
<u>1</u>	0006.01	kanásztánc	Mezőkomárom	Progli Ferenc	
<u>2</u>	0029.01	kanásztánc	Gencsapáti	Vincze Ferenc (Gencsapáti)	
<u>3</u>	0094.01.a	dus	Szany	azonosítatlan	

4. A **Lelt.szám** a megfelelő sorbarendezés érdekében mindig 4+2 számjegyből és esetenként egy betűjelzetből áll, amelyeket pont választ el. Az első négy számjegy a filmrészletet tartalmazó film archívumi leltári számára utal. Ha a filmszám nem éri el az ezres értéket (tehát nem négyjegyű), akkor a hiányzó helyeken a számot nullák egészítik ki négy számjegyre (például a fenti kép szerint 0006, 0029, 0094). A ponttal elválasztott kétjegyű második szám és a betű a filmrészlet egész filmen belüli azonosítására szolgál. A jelzet megegyezik a részletes filmleíró leltárkönyvek jelzeteivel. A számot szükség esetén itt is nulla egészíti ki kétjegyűre (például 0006.01). Betű akkor jelenik meg a filmrészlet száma után, ha ugyanarról a táncfolyamatról több részlet található a filmen, vagy a tánc több, attacca kapcsolódó tételből áll, mint pl. lassú és friss csárdás. A fenti kép harmadik sorában látható filmrészlet leltári száma 0094.01.a, és az adatbázisban megtalálható még a 0094.01.b és a 0094.01.c jelű részlet is. Mindhárom ugyanarról a táncról készült, azonban a felvétel az előadás közben többször leállt, ezért minden kameraindítás külön nyilvántartási azonosító jelzettel kapott.
5. A **Táncnév** mező a táncnak az előadók által használt, helyi elnevezését mutatja.
6. A **Helység** mező a tánc előadóinak születési helyét jelzi. Ha az előadók különböző helységből származnak, a mező valamennyi helységnevet feltünteti.

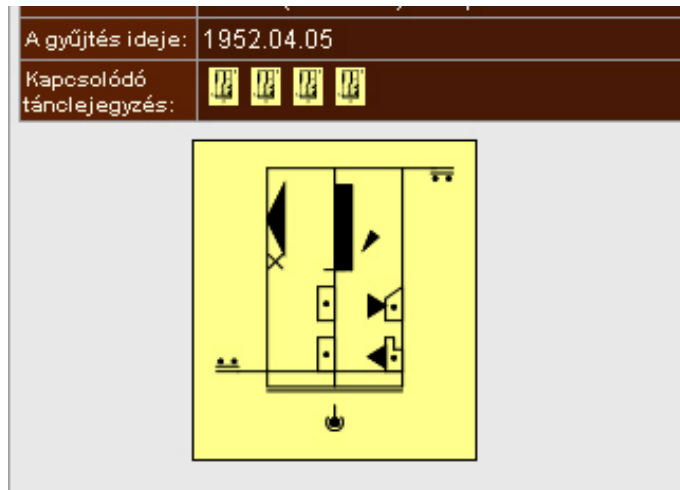
7. Az **Előadó(k)** mező a táncfolyamat valamennyi előadójának nevét tartalmazza. A név mellett zárójelben akkor jelenik meg az előadó származási helysége, ha az adatbázisban több azonos nevű előadó található. Előfordulhat, hogy az előadók nevét gyűjtéskor nem jegyezték fel. Ebben az esetben az **Előadó(k)** mezőben az „azonosítatlan” szöveget olvashatjuk.
8. A sor utolsó oszlopában elhelyezett képkockával a filmrészlet nem csak lejátszható, hanem az egér jobb gombjának segítségével (a megjelenő menüből a „Cél mentése más néven...” sort választva) le is tölthető saját gépünkre. A filmrészletek 320x240 pixel felbontású WMV formátumú fájlként érhetők el.
9. A soroktól jobbra az alábbi ábra szerinti táblázat látható, amelyről a kijelölt sor táncfolyamatának további adatait olvashatjuk le. A táblázat első sora az azonosságra utalásként megismétli a táncfolyamat leltári számát.

Filmlejátszás:	Lelt.szám:	0029.01
	Szinkronhang:	nincs
	Tánc típus:	eszközös
	Táncaltípus:	kanásztánc
	Táncdialektus:	közép- és nyugat dunántúli
	Megye:	Vas
	Gyűjtő(k):	Molnár István
	A gyűjtés ideje:	1948.01.22
	Kapcsolódó tánclejegyzés:	

10. A Néptánc Archívum eredeti Filmtára megközelítőleg egyenlő arányban tartalmaz hangos- és némafilmeket. Annak ellenére, hogy az adatbázis táncfolyamatainak meghatározásakor törekedtünk hangosfilmek kiválasztására, számos, a típus- és dialektus beosztás bemutatása vagy a táncpedagógia szempontjából szükséges tánc csak néma változatban állt rendelkezésre. A „Szinkronhang” mező „nincs” vagy „van” utalással jelzi, hogy a kiválasztott tánc melyik csoportba tartozik.
11. A „Tánc típus”, „Táncaltípus”, „Táncdialektus” mezők Martin György rendszerét követve ismertetik a táncok besorolását.
12. Az egyértelmű helymeghatározás érdekében a táblázat tartalmazza a tánc származási helységéhez tartozó megye nevét is.
13. Az adatlista következő mezőjében a tánc gyűjtőjének vagy a gyűjtőcsoport tagjainak nevét olvashatjuk.
14. A gyűjtés idejét éééé.hh.nn formátumban adtuk meg. Amennyiben a gyűjtés napja nem ismert, csak a hónapot tüntettük fel, ha csak az évet tudjuk, mind a hónap, mind a nap jelzete elmarad.
15. A táblázat utolsó, „Kapcsolódó tánclejegyzés” jelzetű sora segítségével a kijelölt táncfolyamat egyes motívumairól készített kinetogramok érhetők el – amennyiben az adatbázisban tartalmaz a táncfolyamatról lejegyzést. A sorban megjelenő ikonok darabszáma a megjeleníthető notáció számát jelzi. Az alábbi ábra példája szerint a táncfolyamatról négy motívum lejegyzése hívható elő.

A gyűjtés ideje:	1952.04.05
Kapcsolódó tánclejegyzés:	

16. A táncírás ikonokra kattintva a hozzájuk rendelt tánclejegyzések a táblázat alatt jelennek meg. A táncírás grafika is letölthető, a fent ismertetett módon: az egér jobb gombjával előhívott menüből jelöljük ki a „Kép mentése más néven...” sort. A motívum azonosítója maga a motívum fájl neve, a letölthető fájlok PNG formátumúak.

Lépegetés az adatbázisban

1. A teljes adatbázisban vagy a keresések eredmények elemei között a táblázat fölötti vezérlő gombok segítségével lépegethetünk.

- Az **Első** feliratú gomb lenyomásával az adatbázis (vagy a keresések eredmények) első oldalára, a legelső rekordokhoz jutunk el. A gomb csak akkor aktív, ha pillanatnyi helyzetünkben nem az első oldalon állunk.
- Az **Előző** jelzetű gomb lenyomásával a pillanatnyi helyzetünkhöz képest 5 rekorddal (egy oldalnyit) az adatbázis kezdete felé léphetünk. A gomb csak akkor aktív, ha helyzetünkhöz viszonyítva létezik előző oldal.
- A **Köv.** jelű gomb lenyomásával 5 rekorddal (egy oldalnyit) az adatbázis vége felé léphetünk. A gomb csak akkor aktív, ha olyan oldalon állunk, amelyhez képest létezik következő oldal.
- Az **Utolsó** feliratú gomb segítségével az adatbázis utolsó lapjára léphetünk. A gomb felirata csak akkor érhető el, ha nem az utolsó oldalon állunk.

6. A **Keresés** gombra kattintva a keresési feltételek beállítására szolgáló dialógus ablak jelenik meg. A keresések elvégzéséről alább részletesebben szólunk.
7. Az **English** gomb a kezelőfelület feliratait, valamint a lefordításra érdemes adatokat angolra váltja.
8. Közvetlenül a táblázat fölötti sorban található **Motívumtár** gombbal átléphetünk a **Filmtár Adatbázisból** a táncfolyamatokhoz kapcsolódó **Motívumtár Adatbázisba**. A **Motívumtár Adatbázis** tartalmáról és kezeléséről külön **Használati Útmutató** érhető el.
9. A megtekinthető sorok számát, és a sorokon belüli helyzetünket a vezérlőgombok második sorában elhelyezett, keretes információs mezőablakban olvashatjuk le. Az ábrán látható Rekord: 6-10 / 255 Oldal: #2 / 51 üzenet szerint a 6.-10. rekordot (filmrészletet) szemlélhetjük a 255 rekordot tartalmazó készletből, és e rekordok az 51 oldal közül a 2. oldalon találhatóak. Tekintettel arra, hogy a **Filmtár Adatbázis** 255 elemet tartalmaz, jelenleg a teljes adatbázisban lépegethetünk.
10. Az információs ablak igen hasznos lehet a keresési eredmények áttekintése esetén, mert ismerteti a teljes találati készlet mennyiségét, és megmutatja, hogy a képernyőn látható sorok a találati eredmény mely részletét ábrázolják. A keresések elvégzéséről az alábbi fejezet ad részletes útmutatást.

Keresés

1. A kiegészítő adatok táblázata fölötti **Keresés** gomb lenyomásakor az alábbi dialógus ablak jelenik meg:

Mező:	Keresési/szűrési feltételek:
Left.szám:	____
Táncnév:	____
Tánc típus:	____
Táncaltípus:	____
Előadó(k):	____
Helység:	____
Táncdialektus:	____
Megye:	____
Vissza	KERESÉS/SZŰRÉS Alaphelyzet

2. Az első kereső mezővel a táncfolyamatokat filmleltári számuk szerint kereshetjük ki. A filmszám megadásakor ügyeljünk annak fent ismertetett formájára, a 4+2-es szintaxis követésére (például: 0006.01).

3. A keresési feltételeket megadhatjuk a keresett tánc neve, a tánc típusa, illetve altípusa, az előadója, a származási helye (helysége), a tánc dialektusa és a megye szerint is. A felsorolt mezők keresőszavait legördülő listáik valamely sorára kattintva választhatjuk ki.

Mező:	Keresési/szűrési feltételek:
Left.szám:	____
Táncnév:	____
Tánc típus:	____
Táncaltípus:	____
Előadó(k):	____
Helység:	____
Táncdialektus:	____
Megye:	____
Vissza	____ RÉS Alaphelyzet

Mező:	Keresési/szűrési feltételek:
Left.szám:	____
Táncnév:	____
Tánc típus:	____
Táncaltípus:	____
Előadó(k):	____
Helység:	____
Táncdialektus:	____
Megye:	____
Vissza	____ lyzet

4. A keresési feltétel(ek) beállítása után a keresőablak **KERESÉS/SZŰRÉS** gombjával indíthatjuk el a keresést.
5. Több keresési feltétel egyidejű megadása a logikai ÉS kapcsolatot alapján szűri meg az adatbázist, más szóval csak azokat a filmeket találjuk meg, amelyek valamennyi beállított feltételnek egyszerre felelnek meg. Például, ha „Tánc típus”-ként az „ugrós”-t, „Helység”-nek pedig a „Berzence” falunevet választjuk, akkor a keresés eredményeként az alábbi ábra szerinti sorokat kapjuk.

Left.szám:	Táncnév:	Helység:	Előadó(k):	Filmelejtszás:	Left.szám:	0203.01
1	0203.01	páros kanásztánc	Berzence	Hódis Gáborné, ld. Banics János		Szinkronhang: nincs
2	0203.02.a	páros kanásztánc	Berzence	ifj. Banics János; Sánta Vendelné		Tánc típus: ugrós
3	1112.51	páros kanásztánc	Berzence	Géczi Istvánné; Krénusza István		Táncaltípus: dél-dunántúli ugrós
4	1112.52.a	páros kanásztánc	Berzence	Horváth György; Horváth Györgyné; Géczi Istvánné; Krénusza István		Táncdialektus: dél-dunántúli
5	1112.52.c	páros kanásztánc	Berzence	Horváth György; Horváth Györgyné; Géczi Istvánné; Krénusza István		Megye: Somogy
					Gyűjtő(k): K. Kovács László; Pesovár Ernő; Szóts István; Vargyas Lajos	
					A gyűjtés ideje: 1953.05.22-26	
					Kapcsolódó tánclejegyzés:	

6. Amennyiben az eredmény nem megfelelő, újabb keresést végezhetünk. Ha az előző kérdésünkön csak módosítani kívánunk, célszerű böngésző programunk „Vissza” gombjával visszatérnünk a keresőablakhoz, amely ekkor megtartja előző beállításainkat. Ha újra a **Keresés/Szűrés** gombot nyomjuk meg, keresőablakunk alaphelyzetben, üres mezőkkel tűnik fel.
7. Keresésünk eredményeként kapott találati lista sorai között éppúgy használhatjuk vezérlő gombjainkat, mint a teljes adatbázis áttekintésekor. Az **Előző** és **Következő** gombokkal a találati listában léphetünk előre-hátra 5-5 rekordnyit, az **Első** és **Utolsó** gombokkal pedig közvetlenül a találati lista elejét vagy végét érjük el.
8. A keresőablakot a keresés lefuttatása nélkül a **Vissza** gombbal hagyhatjuk el.
9. A keresőablak **Alaphelyzet** gombjával valamennyi beállított keresési feltételt törölhetjük, és új keresőkérdést állíthatunk össze.
10. A kereséseket követően a teljes adatbázist úgy jeleníthetjük meg ismét, hogy a keresőablakot alaphelyzetbe állítjuk (**Alaphelyzet** gomb), és lenyomjuk a **KERESÉS/SZŰRÉS** gombot.

Rendezés

1. Mind a teljes adatbázis, mind keresési eredményeink sorai alapállapotban a **Lelt.szám** növekvő sorrendjében jelennek meg.
2. A megjelenítés sorrendje a fejléc aláhúzott oszlopneveivel változtatható meg.

	<u>Lelt.szám:</u>	<u>Táncnév:</u>	<u>Helység:</u>	<u>Előadó(k):</u>	<u>Filmlejátszás:</u>
1	0006.01	kanásztánc	Mezőkomárom	Progli Ferenc	

3. A **Lelt.szám** lenyomásával az eddig növekvő sorrendben megjelenő sorokat csökkenő sorrendűre változtathatjuk, illetve újbóli lenyomása visszavált az eredeti sorrendre.
4. A **Táncnév** vagy **Helység** oszlopnevek első lenyomásával a táncnevek, illetve a helységek nevei szerint állíthatjuk ABC sorrendbe az adatbázis sorait. Az oszlopnevek ismételt lenyomása eredményeként a sorok fordított ABC sorrendben jelennek meg, tehát az első sorba az ABC-ben leghátul álló betűvel kezdődő táncnév vagy helységnév kerül.
5. A **Filmlejátszás** oszlopnévre kattintva ugyanazt a rendezést végezhetjük el, mint a **Lelt.szám** segítségével.